

VATHY ZSUZSA

Játékaink*Lázár Ervin emlékére*

Jár nekünk a *Sport*? Jár. Vagyis harminc éven keresztül járt, az én Szeretett Társam azzal kezdte a napot, hogy elolvasta a sportújságot – előbb *Népsport*, később *Nemzeti Sport* –, a lap közös életünk szereplője volt. Amikor közös életünk váratlanul megszakadt, elillant, mint szarvas az erdőben, akkor két másik újsággal együtt szomorúan lemondtam. Láss csodát, a hétfői napilappal ezután is megjött a *Sport*, éspedig a vasárnapi. A többi napon nem küldték, de hétfőn megjött, mintha... Félre lehet ezt érteni? Nem. Ő üzeni, hogy ne felejtkezsem meg a futballról, a kézilabdáról, de a vízipólóról, teniszről, úszásról se. Ő is állandóan figyel. – Figyeled? – akarom kérdezni, de mégse kérdezem.

A sport kezdettől fogva jelen volt az életünkben. Majdnem biztos, hogy Pécsen, egy vívóversenyen találkoztunk először, én gimnazista, lelkes, de iskolázatlan töröző, ő pécsi újságíró. – Persze hogy ott voltál a versenyen, másképp hogy tudósíthatad volna a napilapot? Rólam nem volt mit írnod, már a selejtezőben kiestem, mint olyan sokszor, de találkoztunk, egészen biztos.

A hétfői újságról egyelőre nem kérdeztem meg senkit – kifizettem, vagy csak tévedésből kapom? –, úgy tekintettem, mint egy ajándékot. Mindig elolvastam, és ha valami megjegyezni valót találtam benne, fölírtam. Például, hogy Kiprich beceneve Kipu. Nem tudtam. Hogy mi a „zárt osztály”? Teremfoci. Gondolhattam volna. Az újrólapban naptár is volt, feltettem a konyhában a falra, egész évben követhetem rajta a fontosabb versenyeket. És a *Sport* legnagyobb előnye, hogy olvasni nemcsak kikapcsolódás, hanem öröm is. Nyoma sincs benne a napilapok hátba szúró írásainak, támad a hátvéd vagy a jobbszélső, de nem a vezércikkíró.

Szóval, hétfőn reggel beleülök az én Szépséges, Másországba Távozott Társam foteljébe, felteszem a szemüvegem, ránézek a telefonra, most, légy szíves, hagyjál békén, ne zavarj, és magam elé teszem az újságot (újságod).

Először is átlapozom, hogy lássam, milyen rovatok vannak – belföld, külföld, látótér, vélemény, kultúra, gazdaság –, de mindjárt a címlapon egy féloldalas reklám is. Új Peugeot-t mutatnak be, hat légzsákkal, kanyar-fényszóróval, alacsony széndioxid-kibocsátással – szóval nekik sincs pénzüik, kell a reklám.

A címlap szenzációja persze nem ez, hanem hogy véget ért a Debrecen sikersorozata, hazai pályán is csupán döntetlenre futotta, Paks ellen.

Stuttgart megállította a Bayern menetelését. Tájékoztatlanságom miatt nem tudom átérezni a győzelem (vereség) igazi tétjét, viszont eszembe jut, hogy tíz évvel ezelőtt én is voltam Stuttgartban. Nagyon szerettem volna elmenni, és amit nagyon akarunk, néha sikerül is. Elmentem, mert hívtak. Hogy egy város gazdag vagy szegény, megállapíthatod a pályaudvaráról. Baden-Württemberg fővárosának a pályaudvara olyan, mint egy kastély, de mert vasútállomás és nem lakóhely, ötvennyolc méteres tornya is van. Aki itt jár, könnyen megszereti ezt a délnémet nagyvárost, mert nemcsak gazdag és szép, hanem barátságos is. Mi árulja el ezt két nap alatt? Nem tudom.

Egy szívderítő hír: mire elénekelte volna az Újpest-tábor az egyik legnagyobb slágerét, a „Lőjj egy gólt, Kovács Zoli, lőjj egy gólt” kezdetűt, kedvencük már be is vette a diósgyőri kaput.

Rostélyos, gólok, Görögország, torta. Az interjúalany csak Esterházy lehet, azt mondja, a görögöknél négy sportújság van – legalább is húsz évvel ezelőtt annyi volt –, mindegyik kétszer akkora, mint a mi *Sportunk*, de a napilapok kilencven százaléka is a futballról szól. Az emberek ott imádják a játékot...

Egy drámai hír: a Dakar-rali szervezői egy nappal a rajt előtt törölték a 2008-as viadalt. Terroristáktól közvetlen fenyegetést kaptak. Ez volt az egyetlen lehetőség. Világvégi hangulat.

Eltelik egy hét, a következő hétfőn Dzsudzszak, Dzsudzszak, olvasom az újságban. Mindenütt Dzsudzszak. Ha nem volna mellette, hogy Balázs, nem találnám ki, hogy név, stadion, város vagy ország? Játékos, magyar légiós. A PSV Eindhovenben játszik az exdebreceni Dzsudzszak, éppen éneklő a csapatával a himnusz: „Hand in Hand”. Hollandia, Rotterdam, Hand in Hand.

Tényleg, mi is a himnusz? Költemény, mondaná egy eminens diák. Magasztos hangzású, megzenésített költemény, többnyire ünnepélyes alkalmakkor éneklük. Kéz a kézben, mancsod a mancsomban, körmöd a karomban, talpad a műfüben. A tehetséges és ígéretes Dzsudzszak most mutatkozik be, s ez a januári mérkőzés – az újság szerint – az idény első „tavaszi” rangadója. Megnyugtatóssul hozzáteszi, légionistánkért felesleges aggódni, egyre nagyobb önbizalommal keverget.

A mérkőzés után – természetesen megnyerik, vagyis megnyerjük – a magyar légiós interjú ad, három dolgot szögez le benne. 1. Ennél szebb bemutatkozást el se képzeltem. 2. Csak azt sajnálom, nem sikerült gólt rúgnom. 3. Ennyire még életemben nem fáradtam el.

Az újságíró, aki az aznapi jegyzetet írja, feltételezi: a kiscsapatok, akik otthonról csillogó szemmel figyelték az egyre jobban játszó Dzsudzsákot, biztosan arra gondoltak: én is futballista akarok lenni! Példaképet találtak benne, mint annak idején azok, akik Töröcsiket, Nyilasit, Détarit nézve száz számra, ezer számra jelentkeztek a salakos pályán megtartott toborzókra. – Akkor hát, Dzsudzsák, szurkoljunk Dzsudzsáknak. – Ezzel teszem le az aznapi *Sportot*.

Kodály-kórusművet énekelnek a rádióban – ha tudni akarod, Igazi és Legkedvesebb –, a százhuszonötödik évforduló kapcsán Kodályról beszél valaki. Arról a Kodályról, aki a népzene nemcsak itthon építette be a műzenébe, hanem a világon mindenütt, aki Bartókkal együtt Párizsban nagy sikerű hangversenyeket adott; a franciák „ifjú barbároknak” nevezték a két magyar zeneszerzőt, az itthoniak viszont „tévelygőknek”, akik tudatosan kerültek a harmóniát, a zenéjük tehetségtelen hamisításai a magyar népzenenek...

Váratlanul elém villan egy kép, általános iskolások vagyunk, állunk egy teremben, fehér blúzban, sötét szoknyában, szemben velünk Békefi tanár úr. Felemeli mind a két kezét, ránk néz, külön-külön az énekkar minden egyes tagjára, megadja a hangot, mi énekelni kezdjük, „Forr a világ bús tengere, ó magyar!” Mintha diákkorom egyik legszebb emléke jönne elő! Ki tudja, miért nem gondoltam sok-sok év óta a kórusunk szép énekeire, a szereplésekre; és hogy Kodály Berzsényi egyik legszebb versét zenésítette meg, azét a Berzsényi Dánielét, aki az én Szeretett Társam legkedvesebb költője volt Arany János után. Miért is szerette? Mindenekelőtt verseiért. És sérülékenységeért, érzékenységeért, vidéki voltáért, mogorvaságáért. Nem igazi kihívás Berzsényi személye annak, aki a szeretetével akarta megszelídíteni a legzárkózottabb, legsebezhetőbb embereket?

„Ébreszd fel alvó nemzeti lelkedet.” Nem is értem, hogy szabadott ilyent énekelnünk 1951–52-ben, talán épp az orosz katonák kaszányájában – mert ünnepeken oda is kihívtak bennünket. Talán azért, mert a szerzője 1807-ben írta, tehát annak a kornak szólt, nem ennek? Békefi tanár úr meglendítette karmester pálcáját, mi pedig önfeledten rázendítettünk, hogy „Nem félek a kürt harsogását...” És nemcsak a hangunk, az arcunk is azt kiáltotta: nem félek, nem félek! Orkán, veszély? Mit számít annak, aki bátor? És tizenegy, tizenkét, tizenhárom évesen belekiáltjuk a világba a csodálatos evidenciát:

„Nem sokaság, hanem lélek, s szabad nép tesz csuda dolgokat.”

Micsoda ihletett pillanata lehetett a ritkán bizakodó, ritkán derűs költőnek, hogy rátalált erre a mondatra! Értjük egyáltalán? Ha nem értenénk, mitől ujjong a hangunk?

Igen, érti a kórus minden egyes tagja. Érti a kisdíák is, a tanár is, hogy nagyon fontosat üzent nekik a költő, a zeneszerző, és az énekléssel ők is továbbadják az üzenetet.

Állok a rádió előtt, hallgatok, Berzsényire gondolok. Hogy szakadhatott ki belőle ez a legmelegebb életigenléssel felérő óda? És az én Szerelmes Társam hány hasonló mondatra talált még rá, amikor reggeltől estig Berzsényit olvasott?

Az Eindhoven–Ajax mérkőzés lesz a magyar légionista második megmértetése, este közvetíti a televízió, elhatározom, hogy megnézem. Persze nem lesz belőle semmi, P.Á.-t, a fiunkkal egyidős jogászt aznap avatták ügyvéddé, a kamara tagjává, őt ünnepeljük. Pedig elhatároztam, ha kell, akár egyedül is megnézem otthon a meccset, kilencven perc, mi az, semmi, észre se veszi az ember, főleg, ha drukkol valakinek. A meccs helyett rozmaringos báránycsülköt ettünk, jó borokat ittunk, és gratuláltunk a százkilencvenkét centi magas Pinyőnek. Lehet, hogy ő az ügyvédi kamara legmagasabb tagja? Akármibe fogadok. A meccs kiment a fejből, még akkor sem jutott eszembe, hogy a sporthíreket meghallgassam, amikor hazaértem. Másnap reggel viszont vettem egy *Sportot*, hiszen legközelebb csak hétfőn kapok.

„A nap témája” az Eindhoven–Ajax meccs, két oldal, képek, nyilatkozatok.

„Dzsudzsák mindenkit ámulatba ejtett fantasztikus produkciójával. A 2:0-ra megnyert rangadón bomba gólt lőtt, így az ötödik meccse után már a harmadik találatnál tart.” Ünneplik a hollandok, és egész Magyarországra. Kipu azt jósolja, ha tartja a formáját, két éven belül egy európai élc csapatba is szerződhet. VILLÁM KARRIER. Ajánlólevél Manchesterbe. A szülők, a család Nyírlugoson nézi a meccset, saját otthonában. És mit mond az ünnepele? „Amikor láttam, hogy jön a labda, úgy éreztem, most egyből rá tudok fordulni. Szerencsére, messze volt a védő, lőttem, és éreztem-láttam, hogy nem ér oda a kapus. Azt sem tudtam, mit tegyek örömben. Szaladgáltam, vártam a többieket, oda akartam menni hozzájuk. Tényleg, nem tudtam mit kezdeni magammal, csak nagyon boldog voltam.”

Még egy interjú, még egy. „Érzett némi elégtételt?” A huszonegy éves Balázs azt válaszolja: „Szerettem volna viszonzni az eindhoveniek kedvességét.” Ettől meg én hatódom meg. Kedvesség! A kökemény üzletre légiósunk azt mondja, kedvesség. Mi más lenne? Azzal fejezem be, hogy keresek egy térképet, megnézem, hol van Nyírlugos? Átutaztam már rajta, vagy nem? Nem egészen ott, ahol képzeltem, de megtalálom. És mély elégedettséget érzek, mindenekelőtt azért, mert győztünk, és mert erről a mérkőzésről sosem hallok, ha Te,

Eltávozott Társam, nem kedvelteted meg velem a focit. Nem viszel el annyi mérkőzésre, nem lesz íratlan törvény a családukbán, hogy amikor fontos meccset közvetítenek, akkor nincs más, megszűnik a világ.

Még valamit Berzsényiről! Pályázatot hirdet a kolozsvári színház, történeti és hősi tárgyú szomorújátékra. A „magyar Horátius”, aki a múlt dicsőségéből, ére nyekből, hazaszeretéből akar irodalmat teremteni, elhatározza, hogy megpályázza. Hősi tárgyú szomorújáték? Éppen neki való! Drámája hőseül a somogyi KUPA vezért választja. Ő az ősi szabadság és az ősi vallás védője, aki bálványainak sok keresztényt is feláldoz... Ám, ki lesz az ellenfele? Csak nem István, az államalapító? A keresztény király?

Berzsényi először örömmel, azután resten és kedvetlenül dolgozik, rájön: rosszul választott. Ötven oldal megír, azután abbahagyja. Nem kezdheti ki Szent István országlását, hatalmas szervezőmunkáját. És talán a drámaírásba se szabadott volna belefognia.

KUPA vezér, mit szólsz hozzá, Szeretett Társam, Kedvesem, Szemünk Fénye? Te tudod, ki ő? Én soha nem hallottam róla. Keresem lexikonban, történelemkönyvekben, a somogyi KUPA sehol sincs. A *Sportban* annál inkább. Találok FED-Kupát (tenisz). Alpesi Síugró Világkupát. Pireuszi Thetisz-Kupát (vízilabda). Afrikai Nemzetek Kupáját (futball), ami pedig nem Kupa, az Grand Prix, vagy valami hasonló.

Szegény Berzsényi! Levelet ír Kazinczynak, elpanaszolja, hogy megoldhatatlan feladat elé állította magát. Ráadásul írás közben a pogány KUPA vezért megszerette, holott örülnie kellene, amikor felszabdalgják. Angliai FA-Kupa, magyar Liga-Kupa, Kupa, Kupa.

Rajzok az asztalomon, Zs. fiunk öt-hat éves rajzai. Már tud betűket másolni, de az írást csak nagyjából érti. Minden rajza valamilyen mozgáshoz kapcsolódik, álló alak nincs rajtuk. Az elsőn levegőben úszó férfi – mit csinálna? – éppen lenyilaz valakit. Fején sisak, szemében düh, és talán ugyanabban a pillanatban, amikor a nyíl az íjból kirepül, a teste a földről fölemelkedik. A másik rajzon versenylóvak, hátul egy belga hidegvér és egy lipicai, ők súlyosak, hosszú távon biztos nyerők, előttük két kicsi póni (poni), sörényük égnek áll. Könnyűek, szinte szökdelnek, talán nevetnek is, ha egy póni tud nevetni, hogy többet is tudjunk róluk, föléjük írja (másolja), hogy shetlandi, a másik fölé, hogy velsh (whelsi). A harmadik rajzon korcsolyáznak, azután az összes többi, vagy húsz-harminc, egy egész dossziényi a fociról szól.

Ezt csak azért írtam ide, Eltávozott Kedves, hogy neked is eszedbe juttassam, milyen ideálnak tekinti egy

fiú az apját. Óriásnak, aki legalább egy fejjel magasabb mindenkinél, s amit ő szeret, az – szó sem fér hozzá – szeretni való.

Tegnap, kedden is kaptam *Sportot*. Ilyen még egyszer sem fordult elő. Új lapkihordó? Nem érti, hogy miért csak hétfőn, máskor nem? A címlapon természetesen a mi Balázsunk, mellette a válogatott másik fiatal esélyese, ő is légionista. Ugyan, melyiküket választja a csapatkapitány? Én mindenesetre örülök, ennél jobban csak szerdán, mert akkor is bele van gyűrve a napilapba a *Sport*, de ezúttal a vívást olvasom el először.

Elolvason, azután előkeresem a „vitrinemet”. Ez egy asztalra rakható cigarettás doboz, de nem cigarettát, érmekeket tartok benne. Kettő közülük – egy kisezüst, egy nagyezüst – apám első világháborús kitüntetése. Ferenc József arca mind a kettőn, a túlsó oldalra felvéve „Der Tapferkeit”. Megnézem a szótárban – mi lenne? –: bátorság, vitézség, az ára pedig három év harctér, keleti front, nyugati front, malária, szerencsés sebesülés. Ezekhez képest kicsiny és súlytalan az én vívóversenyeken szerzett három éremem, két harmadik, egy második helyezés.

Tizenöt-tizenhat évesen, egy lelkes csapattal – középiskolások és kisiskolások – vívni kezdtem, városunkban mi alapítottuk meg a női szakosztályt. Edzőnk „Szakúr”, az 1932-es olimpia tartalékcapatának tagja – ekkor már közel a hetvenhez, a lányokat törözni, a fiúkat kardozni tanította.

Miért kezdtem el vívni? Mert láttam egy képes újság címlapján az 1936-os olimpikont, Elek Ilonát? Nem tudom. Vívó pályafutásom edzésekből, lelkes versenyekből és vidám utazásokból állt. Három éremem közül – ha mindössze három induló volt, bronzérmem akkor is lehetett nyerni – a legkedvesebb a Balatonfüreden szerzett ezüst. Nem azért, mert a sorrendben ez a legelőkelőbb, hanem mert a második helyért az ezüstérmem Gerevich Aladártól vehettem át.

Már a selejtező végén elterjedt, hogy a döntő asszóit Gerevich Aladár fogja vezetni. Ki volt Gerevich? „A magyar kard legfinomabb kezű művésze.” Pályafutása éppen csak elkezdődött, máris olimpiát nyertek; de tizenhat év múlva, Londonban felülmúlta a Los Angeles-i és berlini csodát, újra aranyérmem szerzett, egyéniben is, csapatban is. És a döntőben nemcsak legyőzte összes ellenfelét, egyetlen találatot sem kapott!

S ez a csoda, akinek fiatalon Santelli volt a mestere, ott áll előttünk, mosolyog, és azt mondja: „rajt.”

Csak annyit tudtam, úgy kell vívnom, ahogy még soha, nem hozhatok szégyent tanárunkra, a Szakúrra, és nem szerezhetek bosszúságot annak, aki mindenkit tanítványának tekint.

Második letterem. Nem emlékszem, kiket vertem meg, ki lett az első, mennyire kaptam ki tőle. Csak az számított, hogy Gerevich, a legeslegjobb kardozó, akinek vilámríposztjai és mediterrán derűt sugárzó alakja lázba hozza a híveit, tűrhetően jó vívónak lásson. Amikor átvettem tőle az ezüstérmét, és kezet szorított velem, úgy éreztem, annyi szeretet sugárzik rám, amennyi fény a napsugarakból jött azon a napon, a júliusi Balaton felett.

Miután ezeket végig gondoltam, elhatároztam, hogy kiszidolozom az érmeiket. Öt-tízévenként szoktam ezt megtenni, azután visszazárom őket.

Szombaton, amikor a postaládából kiveszem az újságot, anélkül, hogy megnézném, érzi a kezem, hogy megint jött *Sport*. Eljátszom a gondolattal, Szerelmes Társam, Igazi és Legkedvesebb, hogy te néztél rá az újsághordóra, és te mondtad neki: ugyan, dobj már be egy *Sportot* is, mit számít? Hányat hordasz ki egy nap? Hatszázat? Na, ugye. És ha a *Sportot* meglátja a fiam, a lányom, a feleségem, rögtön rám gondolnak. Hátha még el is olvassák. Azt hiszed, mindegy ez nekem? Egyáltalán.

Milyen jó volna, ha így volna, valószínűbb azonban, hogy elment a régi kihordó, új jött helyette, épp hétfőn hozta először, és azt hiszi, minden nap jár nekünk. Ennyi. Haragudjunk meg érte? Haragudjon rá a főnöke, nekem nem tesz rosszat.

Szávay Ágnes Párizsban elődöntőbe jutott. „Már az antré biztató, sőt megnyerő volt: Szávay Ágnes mosolyogva és nyugodtan vonult a pályára, Daniela Hantuchovára viszont várni kellett.” A vége 7:6, a második szetté szenzációs 6:1 lett.

Kosárlabda. Ha közvetítette volna a televízió, Te biztosan megnézed. Hogy a Pécs győzött, annak is biztosan örültél volna – ha csak öt évet tölt el valaki egy városban, attól már drukkolhat nekik, és lehet sport-lokálpatrióta. Hogy hondurasi játékos igazolt a Nyíregyháza, azt nem bírtad volna megállni nevetés nélkül. Miért a sportban valósul meg az internacionalizmus, kedves Marx, kedves Lenin? Lelőni, éhen halasztani sem kell érte senkit. Miért nem ott és úgy, ahogy ti jövendöltétek?

Az első oldalon megint Dzsudzsák Balázs, hátrébb egy teljes oldal szól róla: bírja az iramot, mindig rokonszenvesen nyilatkozik, magabiztos, de szerény is, és lendületes, bátor, előző edzőiről mindig szuperlatívuszokban beszél – mi kell még? Üde színfolt! Minden hazai tehetséget Hollandiába kellene hozni tizenhat évesen.

Biztos vagyok benne, te azt mondanád erre, Igazi és Legkedvesebb, hogy: többet ártnak, mint használnak neki, ha ennyit foglalkoznak vele. Ne három meccs után csináljanak belőle világsztárt, várják meg, amíg egy szezon végigjátsszik. Én is egyetértek veled, magamról

tudom, hogy a dicséret néha több kárt okoz, mint hasznos, mégis, amikor megnézem az „üde színfolt” képét az újságban, amint PSV tréningruhájában, égnek zselézett hajával önfeledten dekázik, arra gondolok, hátha! Hátha ezt a gyereket dicsérni is lehet. Szidni is, dicsérni is, mindegyiket kibírja.

Egész héten jött a *Sport*. Ha nem ismerném lusta és a lehetőségek határáig gondatlan, trehány magunk-magunkat, azt gondolnám, ez maga a csoda. De háromszázhatvanöt ingyen újság egy évben? A kihordó egy hónapi fizetése! Azért még várok egy kicsit, a jövő héten majd írok, vagy telefonálok. Nem kell strébernek lenni.

Következő hétfőn három újság van belegyűrve a postaládába, kiveszem, és elviszem magammal, jóllehet temetésre megyek. Tudod, Drága, kit temetnek? HaMarCsit. Két hónappal ezelőtt, ugyanott, a Kozma utcában HaJóZsit, a férjét, akik harmadik szomszédaink voltak tíz éven át a belvárosi házban, ahol olyan nagyon szerettünk lakni. Hatvanöt és hatvanhárom évesek. MarCsi cérnavékonyka volt, amikor meghalt, valamilyen ételmérgezést is kapott, de természetesen nem abba halt bele. Nem akart élni. Huszonöt éve, amikor vinni kellett a gyerekeket iskolába, óvodába, edzésre, versenyekre járni, és minden reggel nyolcra dolgozni menni – az élet volt, olyan, amilyennek lennie kellett. Most semmi hasonló. Akinek nincs dolga, rosszul érzi magát. JóZsi is ugyanezt gondolta. Annyi mindent csinált már életében! Sorkatonaként a tisztek lakását parkettázta, nyomdában is dolgozott, sofőr is volt, csőszerelő, legutoljára építési vállalkozó. Nyilván tévedett ebben-abban... Talán mégis vidéken kellett volna maradni, nem ebben a nagyvárosban, ahol, ha kiteszed a lábad a házból, arctalan bábu leszel. Nincs másod, csak a munkahelyed és a családod. És ha a gyerekeid felnőnek, elmennek hazulról, egyedül maradsz. Otthon lehetsz reggeltől estig, csak éppen semmi öröme benne. Közügyek? Közjó? A hideg futkos tőle a hátadon! Igen, ezt-azt másképp is lehetett volna. De most nézzél szembe vele? Épp most? Nem! Kettőtöknek egy üveg Kalinka vodka egy napra elég. És egy kis sör. Egyelőre. Enni meg egyre kevesebbet kíván az ember.

Mikor hazamentem a temetésről, feltettem Szőnyi Erzsébet *Siratóját*, amit mestere, Kodály halálára írt, de, mert nem akartam szomorú lenni, és mert nem akartam semmiféle temetésre gondolni, utána meghallgattam a Kodály-*Vonósnégyes* egyik lemezét. Azt mondják, Kodály igazi „otthona” a vonós kamarazene. Lírai, drámai, de epikus is egyszerre. Hét évtized a pályán! Amíg élt, százhusz iskolában vezették be a mindennapos ének-tanítást... Érve, magyarázata: „olyan úton haladunk,

amelyen az ember géppé válik, ettől csak az ének véd meg bennünket.” Bartók is ugyanezt mondta: csak az emberi hang, a közös ének lehet a létezés alapja.

Mi a KI? Vegyes Harcművészet. És az micsoda? Koko azt mondja, ha viszonylag képzetlenek a küzdő felek, akkor a meccset meglehetősen könnyű összekeverni a verekedéssel. A *Sport*-ban leírt verseny is ezt igazolja. A bosnyák versenyző egy állcsúcsra mért klasszikus ütéssel úgy kiütötte a miénket, hogy szerencsétlen már „röptében” eszméletét veszítette, s a padlón percekig kellett életet lehelni belé (sikerült). Ám „csillag” is született, magyar csillag, B. bikaként rontott ellenfelére, földre vitte, jól megpuhította, majd egyszerűen megfojtotta, újra kellett éleszteni. A *csillag* képe is látható, ordít, mint egy állat, tépni, marcangolni, ütni akar, és földre döngölni a másik állatot.

Szeretett Társam, te vittél el először ökölvívó mérkőzésre. Emlékszel? Gedó mérkőzött, lehet, hogy már országos bajnok volt, lehet, hogy még nem – én mindenestre akkor láttam életemben először bunyót.

Bejön egy vékony gyerek, papírsúlyú, mondjátok, alsónadrág, kesztyű, ütögeti maga előtt a levegőt, beszél is hozzá. Aztán megjön az ellenfél is, ő egy kicsivel nagyobb, és már ketten ütögetik a levegőt. Egymáshoz véletlenül se közelítenek, távolról nézegetik és ijesztgetik egymást. Gong. Már vége, kérdezem örömmel? Három perc egy menet, mondod, még kettő lesz.

A szünetek igen érdekesek. A versenyzők leülnek, púderezik, kenik, locsolják őket, az edzőjük pedig beszél, lyukat beszél a hasukra. És amikor felállnak, a közönség habzó szájjal ordít: „üsd ki”. Én meg éppen azt szeretném, hogy ne üssék ki egymást. Nem lesz kiütés, Gedó így is fölényesen nyer, csak az arca vérzik. Bedagadt szeme alól folyik a vér, végigcsurog az arcán, az állán. Ki tudja, miért, a meccsből ez a látvány van a leg-

nagyobb hatással rám, lebegni kezdek tőle, persze nem mutatom. Az hiányzik, hogy azt gondolják, azt gondolja bárki, nem bírom a bunyót. Én ne bírnám?

Az utolsó menet után odajön hozzád egy ismerős, azt kérdezi. – Megnyeri? Jövőre megnyeri az olimpiát? – Te azt mondod: – Madrid után? Persze, hogy megnyeri. – Mikor kiérünk a stadionból, mohón rágyújtatok mind a ketten, nekem meg épp hogy a friss levegő esik jól.

Itt abbahagyom. Elmentél, Te Igazi és Legkedvesebb. Elmentél, de mégsem hagytál egészen egyedül. Ami hozzád tartozott, rám van bízva. A barátok, az ismerősök, a kedvenc játékaid, a tehén nyakába akasztható kolomp, a féltett csavarhúzóid, minden, ami megőriznivaló. Ha olvasom a *Sportot*, ha nézem Berzsenyi képét, eszembe jutsz. Ha elkészítem a kedvenc ételeidet, akkor is. Holnap megpróbálom a „kevert túrót”, amit öt- vagy hatféle túróból, sajtból állítottál össze. Ha megkérdezem a húgodat, hogy Tüskés pusztá hogy nézett ki, és miért bontották le, akkor is rád gondolok. Csak az a baj, akárhol vagyok, mindenütt félig vagyok ott. Otthon – sehol. Kevés olyan pillanat van, aminek át tudom adni magam. Amikor meg akarok szólalni, lámpaláz fog el. Miért? Sokkal többet hallgatok, mint régen.

A *Sport* terjesztőinek február közepén telefonáltam, hogy előfizetés nélkül kapom a lapot. ingyért. Megköszönték. Törölnek a listáról, mondták – és jött tovább. Gondoltam, csak hónap végéig. Valóban, utoljára február 29-én, a szökőnapon hozták.

Ma március 21-ét írunk, három hét után újra ott a *Sport* a postaládában. Egy ismerős azt mondta, mielőtt külföldre mentek, ők is lemondták. Mégis, három éven át hozták, a szobát a mennyezetig megtöltötte az újság.

P. S. Április elsejétől tényleg nem jön. Vagy ez csak áprilisi tréfa? Májustól megint hozzák?

